

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 3 K 60 vin., za Ameriko in drugo tuje države 5 K). — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogami:
Naš kmečki dom, Društvenik, Naša gospodinja

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in iskanja pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 39.

V Ljubljani, dne 29. septembra 1910.

Leto XXIII.

Kmet in trgovska izobrazba.

Kmet mora znati tudi kupovati, kar potrebuje in prodajati, kar priredi in pridelja; za mnogo stvari bi bilo pa njegovo trgovanje nemogoče, če se ne združi v zvezo s svojimi tovariši. Le po ti poti more izpodriniti nepotrebne prekupce. To misel smo poudarjali v zadnjem članku. V svesti smo si pa, da se je pri tem marsikdo spomnil na to ali drugo konsumno društvo, ki je propadlo in da je pri tem zmajeval z glavo, češ, s prodajalnimi zadrugami pojde težko. Tudi mi vemo za take pomele, ki pa v primeri z zdravim, procvitajočim se združništvom nimajo nobenega pomena. Po številu jih je bilo le malo in tudi izgube so bile splošno neznatne. Toda mi sklepamo ravno narobe, kakor kak boječ dvomljivec: Ravno taki slučajji nam pričajo, kako pomanjkljivo je v trgovskem oziru znanje našega kmeta, in kako je trgovska plat vsled tega tudi v našem združništvu še komaj v povojih.

Ni čuda! saj celo kmetijski veščaki o kakem kmetijskem trgovstvu nič ne vedo. Na kmetijskih šolah se trgovskih reči nič ne uče, dasi so te ravno tako poglobitve, kakor poduk o umni živimoreji, vinarstvu, sadjarstvu in drugih kmetijskih panogah. Zato tudi potovalni učitelji o poljedelskem trgovanju nikjer ne govorijo; česar ne znajo, tudi povedati ne morejo. Kmetijski strokovni časopisi, kmetijske knjige popisujejo samo, kako naj se umno prideluje, o tem kako naj se umno kupuje in prodaja, nikjer nič ne beremo.

Za trgovino se je še do nedavna mislilo, da je dovolj, če zna kdo dobro

računati in vpisavati v trgovske knjige. To je pa dandanes komaj zadosti za najpriprostejšega kramarja. Kdor hoče res napredno trgovati, mora znati precej več! Najprej mu je treba vedeti za postavbe, ki veljajo v naši državi za trgovca; posebej mora poznati tudi postavbe o menicah, ki se v trgovini splošno rabijo. Z menicami se naš kmet še ne peča; naše posojilnice imajo po svojih pravih menice izključene. To je prav, dokler nima kmet potrebnega znanja o ti reči, ker sicer bi bil vsled svoje nevednosti neštetokrat oškodovan. Velika škoda je pa to zanj. Najcenejši, najložji in najprimernejši način za posodo, ki se vzame za krajši čas, je na vsak način menica. Trdno upamo, da se bo led temne nevednosti in praznega strahu tudi v tem oziru razbil, in da bodo naši denarni zavodi tudi s kmečkim ljudstvom uspešno začeli delati tudi z menicami.

Treba je pa kmetu-kupcu in prodajalcu še precej več. Poznati je treba blago, ki se rabi in kupuje, pa tudi tisto, katero se prodaja. Dandanes se domala vse ponareja; in kdor ni več, šteje velikrat preveč iz žepa; za ponarejeno reč plača toliko, kolikor je komaj pristna vredna. Pri blagu, ki ga prodaja, pa mora vedeti, v kakšnem razmerju je njegovo pošteno blago z drugim, ponarejenim, ki prihaja na trg.

Dalje je treba poznati carino za blago, ki ga rabi in ki ga prodaja. Carina sega splošno v vse gospodarsko življenje; pozna se povsod; čutimo jo vsi. In vendar se v ti reči le malokdo spozna; zlasti na kmetih iščeš lahko z lučjo podnevu človeka, ki bi bil tukaj doma. Zato pa kmet, ki s svojimi žulji pridelja razno blago in priredi živino največkrat od carine, ki je v njegovo

varstvo nastavljena, najmanj spravi; večino potegne prekupec. Varstvena carina na kmetijski pridelke je pa napravljena za kmeta in za nikogar drugega ne. Kmet pa pač mora poslušati psovke, da s carino odira; nima pa skoraj nič od nje.

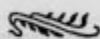
Neobhodno potrebno je tudi, da kmet-trgovec pozna železniško prevoznino ali tarife, kakor pravimo. Ta reč je precej zavita; železniški uradniki delajo v naglici in velikrat zelo površno račune. Vsak račun ki ga kdo dobi za poslano ali prejetno blago, bi se moral vestno pregledati; velikrat bi se našla precejšna zmota, ki bi se seveda s pritožbo brž popravila. Kdo naj pa pregleduje, če ne pozna železniških določil.

Nazadnje omenjamo tudi poznanje tržnih cen. V tem oziru smo zelo na slabem. Uradni podatki so s posameznih krajev zelo pomanjkljivi. Časopisi, tudi »Domoljub«, prinašajo sicer za več vrst blaga tržne cene; toda ta reč se mora znati prav brati in presoditi, drugače ni veliko haska. Tudi za to je treba poduka.

Splošno seveda ne moremo pričakovati, pa tudi ne zahtevati, da bi vsak kmetič vse to natančno poznal. Nekaj tega, kar smo našli, bi moral pač vsak vedeti; podrobno bi bilo pa do volj, če so vsaj nekateri pošteno možj podučeni v tem. Da bi jih bilo le pa v kakem kraju, bi se prodajalna in nakupovalna zadruga krepko lahko razvila. Kjer ni nič, seveda tudi ne more biti uspehov. Znanje rodi veselje in korajžje. Pri propadlih kosumih so marsikje ljudje skakali takorekoč v tmo; pri svojem pošlovanju odborniki niso imeli tiste jasnosti in stalnosti, ki je potrebna za krepko trgovsko delo. Vagati se pač mora kolikortoliko pri

vsaki trgovini, toda vse drugače dela človek, ki pozna razmere, nego tak, ki samo na slepo srečo kaj poizkuša. Čisto kratak zgled naj navedemo iz Švice. Tam so vsled nevednosti tudi začetkom propadala konsumna društva in prodajalne zadruga, in sicer z mnogo hujšimi izgubami, nego pri nas. Ljudje so se pa izbistrili, trgovsko izobrazili in leta 1908. se je v 279 družtvih, ki so zvezana med seboj, prodalo za več nego 81 milijonov kron blaga. Zda gre sijajno.

Odkod pa poduk? Izobraževalna društva se morajo pričeti brigati tudi za trgovsko izobrazbo. Zadruga šola v Ljubljani je kot nalašč pripravljena za to, da vzgoji našim kmetijam večjih mož. Zadruga in Gospodarska Zveza morata pričeti s podučnimi tečaji v tem oziru; poljedelski poduk sploh mora prevevati trgovska izobrazba. Pa pojde tudi pri nas!

Volitev na Dolenjskem.

Belokranjska železnica se prične graditi.

Vsi listi so objavili pretekli četrtak sledečo uradno brzojavko z Dunaja:

»Dela, ki se tičejo sestave podrobnega načrta »Belokranjske železnice«, se bližajo koncu. V pozni jeseni najbrže se uvede obhod nameravane proge in pogajanja o razlastitvi zemljišč. Podrobni načrt se naslanja, kakor znano, na progo Preloge-Smuk v Črnomelj in Metliko, za katero progo se je odločilo železniško ministrstvo z ozirom na željo večine prizadetih udeležencev. Kar se tiče stavbenih stroškov, ki so že postavno ugotovljeni, se upa izhajati s proračunjenjo glavnic 18 milijonov 400 tisoč kron.«

Navedena brzojavka uradnega korespondenčnega urada dokazuje, da smo imeli mi prav, ko smo z vso odločnostjo zatrjevali, da se bo gradila belokranjska železnica. Preljubo naše liberalno časopisje je opetovano lagalo, da se belokranjska železnica ne bo gradila. Celo načelnik liberalne stranke, bivši nepotrjeni in razpuščeni ljubljanski župan Ivan Hribar je trdil, in to še ni dolgo, da denarja za belokranjsko železnico ni, češ, da se je porabil ob aneksijski krizi za mobilizacijo proti Srbiji. Liberalci so glede na belokranjsko železnico zato tako varali javnost, ker so hoteli ob sedanji nadomestni državnozborski volitvi ribariti za svojo razsulo stranko in za svojega kandidata Gangla proti kandidatu S. L. S., deželni odborniku profesorju Jarcu. Liberalne spletke so se popolnoma izjalovile in so zato liberalci zopet za eno sramoto bogatejši. Potrja se zopet stara resnica, da kadar liberalci kaj prorokujejo, se gotovo njihovo proročanje ne izpolni. Belokranjci naj si pa to-le zapomnijo: Pisarjenje liberalnih listov in govoričenje liberalcev, ki

so tako zagotavljali, da belokranjske železnice ne bo, je imelo namen snesti Belokranjcem železnico. Liberalne spletke so se izjalovile. Belokranjci naj pa dajo liberalnim pogrebem belokranjske železnice ob volitvah tisti odgovor, ki ga edino zasluži pristavi lažnjive liberalne stranke. Danes se upajo kljub uradni brzojavki še resnicoljubni liberalci lagati, da je celo upanje po belokranjski železnici splavalo po vodi. Liberalna laž je volivni maneuver in nič drugega. Vladna izjava, razširjena po uradnem brzojavu, jasno pove, da bodo letos že odkupovali zemljišča in da se bo Belokranjec kmalu vozil po tisti belokranjski železnici, ki mu je ne privošči liberalci. — Dostavljamo še, da sta deželni glavar dvorni svetnik pl. Šuklje in deželni odbornik profesor Jarc začetkom septembra posredovala glede na zgradbo belokranjske železnice v železniškem ministertvu in poizvedela isto, kar poroča današnja uradna brzojavka, pa nista hotela izrabljati vesti niti kot osebno reklamo, niti kot volivni maneuver, kakor bi to storil prav gotovo vsak liberalni poslanec. Ob isti priliki se jima je tudi reklo, da pogajanja o progah dalmatinskih železnic niso v prav nobeni zvezi z belokranjsko železnico, kakor je pisarilo in trdilo liberalno časopisje. Tudi so v železniškem ministertvu mnenja, da bo ogrska vlada brez dvoma gradila progo Metlika-Karlovac, proti kateri ni bilo od ogrske vlade doslej nobenega ugovora. To na adresu tistih liberalcev, ki bi še sedaj radi spletkarili in ki jim je, kakor se bere med vrstami, odločna vest uradnega brzojavnega urada ravno sedaj jako neprijetna, ker jim je izbila iz rok edino orožje, ki so ga vihteli proti S. L. S., kar je odložil svoj državnozborski mandat deželni glavar dvorni svetnik pl. Šuklje.

Najboljši odgovor dobe vsi ti brezvestni liberalni lažniki 18. oktobra, ko bo s sijajno večino izvoljen kandidat Slovenske Ljudske Stranke, deželni odbornik Evgen Jarc.

Dva velika volivna shoda je priredil naš kandidat deželni odbornik Evgen Jarc zadnjo nedeljo, in sicer v Toplicah in Brusnicah pri Novem mestu. Oba sta dokazala, da ste te dve občini trdnjavi S. L. S., ob katerih si bo nasprotnik razbil glavo, ako bi jih poskušal naskočiti.

V Toplicah je bil shod po rani maši in ga je vodil domači župan gospod Ivan Sitar. Zbranim 200 možem je razložil kandidat Evgen Jarc delo naše stranke. Posebej se je pečal z vprašanjem draginje. Socialni demokratje in liberalci vpijejo, da je kriv draginje kmet. To pa ni res. Kajti kmet je danes vesel, da sploh more živeti in shajati. Draginje je kriva največ naša carinska politika. Prejšnji liberalni državni zbor je varoval velike fabrikante, ki delajo danes ogromne dobičke, kakor n. pr. praška železnoin-dustrijska družba, ki deli oderuški dobiček blizu 40 odstotkov od vloženega

kapitala. Da je premalo mesa, je krivo tudi to, ker se ni prej storilo nič za povzdigo živinoreje in šele zadnji državni zbor, v katerem imajo večino kmečki poslanci, je dovolil v ta namen 4 milijone kron za vsako leto. Če bi se odprle meje tujemu mesu, moramo odločno zahtevati, da se odpro tembolj meje za obrtne izdelke, pri katerih fabrikantje sedaj odirajo ljudstvo. — Na shodu je govoril tudi domači gospod župnik in je bila kandidatura deželnega odbornika Jarca z živio-kliej soglasno sprejeta.

V Brusnicah je bil sijajno obiskan shod S. L. S. po dopoldanski maši. Na shodu je bil tudi domači gospod župan in več svetovalcev in odbornikov iz sosednje orehoviške občine. Tudi tukaj so možje odobraval program in delo naše stranke in se je izreklo nad 200 mož soglasno in odločno za našega kandidata.

Kdo je domačin? Liberalno časopisje laže, da je liberalni kandidat Gangl domačin Dolenjec. Kandidat S. L. S., deželni odbornik Jarc, pa da teh krajev še nikdar videl ni. Po našem mnenju je sicer rojstni kraj kandidata stranska reč, glavna pa njegova načela, njegova sposobnost in njegovo delo. Vendar moramo v tem slučaju tudi poudarjati, da je naš kandidat Evg. Jarc dolenjski domačin, rojen Novomeščan, in da je bil njegov oče kmečkega rodu iz Ajdovca. Kdo je imel več zveze z domačo zemljo, kaže tudi to, da jo je Gangl moral iz tretje šole pobrati, ker ga je spoznal za nesposobnega profesor P., ki je bil vse drugo kakor klerikalec. Našel je potem zavetišče v Idriji, kjer je tudi postal po milosti idrijskih socialnih demokratov deželni poslanec. Mi se ne bi dotaknili teh stvari, ker so nam osebe stranska reč, ako ne bi liberalni listi tako nesramno lagali o našem kandidatu.

Liberalni kandidat — bolan. Gangl ima radi »bolezn« sedaj že drugo leto dopust. Ta bolezen mora biti prav čudna, ker ga ne ovira, da agitira in dela shode. Gangl nič ne dela že drugo leto, davkoplačevalci ga pa naj plačujejo.

× × ×

Volivna dolžnost. Pri dopolnilni državnozborski volitvi v sodnih okrajih Novo mesto, Črnomelj in Metlika stopi prvič v veljavo novi zakon, po katerem se je uvedla na Kranjskem volivna dolžnost. Vsak volilec bode moral iti volit, in če zapade denarni kazni. Le, če je zadržan iz važnih vzrokov, ga sme oprostiti okrajno glavarstvo. Vse tozadevne postavne določbe bodo natisnjene na po-verilnicah, ki jih sprejmejo volivci. Volivci naj te določbe natančno preberijo in naj se natančno ravna po njih, da ne bo nepotrebnih denarnih kazni. Voliti poslanca je najdragocenejša pravica državljana — ravno zato pa tudi **vestna dolžnost**, ki jo izvršuje volilec napram celemu ljudstvu, tedaj

tudi v svoj lastni in svoje rodbine blagor. Od dobrih ali slabih postav je odvisen ljudski blagor ali ljudski propad. Postave se pa delajo v državnem in deželnem zboru. Zato je **dolžnost** slehernega volivca, da vpljiva s svojim glasom na zakonodajstvo. In zato je nova postava dobra, ki določa, da plača denarno kazen tisti, ki zanemari brez tehtnega vzroka to svojo **sveto dolžnost**.

Političen pregled

POLITIČNI POLOŽAJ V AVSTRIJI.

Napočila je doba zasedanja deželnih zborov. Nekaj jih je bilo že odprtih, kakor nižjeavstrijski, štajerski, koroški in gališki. Drugi pridejo na vrsto prihodnji teden, in sicer je moravski deželni zbor sklican na dan 28. septembra, češki 30. septembra, dalmatinski 3. oktobra, kranjski, goriški in istrski 5. oktobra, tirolski 14. oktobra.

Da bi se ustvarile realne razmere v štajerskem deželnem zboru, se je namestnik zelo trudil, kakor poročajo listi, da bi dosegel sporazumljenje strank. Govoril je z voditelji posameznih strank, največ s Slovenci, ki so nameravali izjaviti, da je položaj neizpremenjen in da Slovenci nimajo povoda izpremeniti svojega stališča. Na prošnjo namestnikovo slovenski zastopniki niso podali te izjave. Slovenski poslanci so s spretnim postopanjem preprečili v deželnem zboru vsako razpravo, še predno se je prešlo na dnevni red. Dosegli so, da se bodo takoj vršila pogajanja z zastopniki raznih klubov. Slovenski poslanci stavijo pri teh pogajanjih svoje zahteve na šolskem in gospodarskem polju. Nemci so bili, kar je čisto umevno, silno poparjeni, ko so videli, da vztrajajo slovenski zastopniki z vso odločnostjo pri svojih zahtevah. Po položaju soditi se morda štajerski deželni zbor sploh ne bo več sklical.

NA ČEŠKEM

so se vršila mirovna pogajanja med Nemci in Čehi zadnje dni ob udeležbi zastopnikov vseh strank v češkem deželnem zboru. Sedaj je toliko gotovo, da so imela ta pogajanja vsaj ta uspeh, da bo mogel zborovati deželni zbor. Da bi se dosegel sporazum, se je zelo mnogo trudil češki ces. namestnik, katerega so podpirali še nekateri drugi vplivnejši češki politiki. Vlada je bila tega sporazuma zelo vesela in ministrski predsednik baron Binert je častital namestniku na njegovem uspehu. Dunajski vladni listi že vabijo Čehe, naj prisedejo k vladni mizi. Nemci so zelo veseli, ker mislijo, da so porazili Čehe. Previdnejši politiki pa že sedaj svare vlado, naj ne stavi prevelikega zaupanja na ta prvi uspeh, kajti najtežje sporne točke šele pridejo na vrsto in še

zelo negotovo je, kaj donese bodočnost. Odstraniti se morajo še velike zapreke, predno postane delozmožen češki deželni zbor. Kritični dnevi za barona Binerta šele pridejo, če bo šel z odločnostjo na delo pri vprašanjih, ki se dotikajo enakopravnosti, kajti težišče so narodno - politična vprašanja, in to se pokaže na dan sklicanja češkega deželnega zbora.

DELEGACIJSKO ZASEDANJE.

Skupni ministrski svet je sklenil, da se skliče delegacije 12. oktobra na Dunaj. Letos bodo sklepale delegacije predvsem po starem proračunu, potrditi bosta morali zgolj aneksijske stroške, ki pa niso baš najmanjši. Zahtevati jih nameravajo od delegacij v obliki oboroževalnega kredita v znesku 235 milijonov kron. Od te vsote odpade na Ogrsko 85 milijonov kron. Delegacijam bo poleg tega predložen tudi znani zapisnik s Turčijo, po katerem dobi Turčija kot odkupnino 74 milijonov kron. Pravo delo bodo rešile delegacije šele bodoče leto, ko se skupni proračun zadostno izpremeni. Uresničiti namreč nameravajo zahteve armade in mornarice. Stroški dveletne vojaške službene dobe ne bodo tako veliki, kakor se je splošno pričakovalo. Delegacijsko zasedanje otvori cesar s prestolnim govorom. Ministri so se tudi posvetovali, kaj naj se skupno ukrene proti vedno večji draginji.

NA HRVAŠKEM

se razvijajo razmere vedno zanimivejše. Pred kratkim še so pisali listi, da namerava ban odstopiti, ker mu baje ni mogoče ustanoviti posebne vladne stranke po vzgledu grofa Hedervarija. Vendar ban pl. Tomašič nikakor ne misli zapustiti svojega mesta, ampak namerava v vsakem slučaju potom volitev si zagotoviti zadostno in delavno večino. Da bo pri tem natančno posnel zglede svojega gospodarja ogrskega ministrskega predsednika, je popolnoma jasno in moremo z gotovostjo pričakovati »čistih« volitev iste vrste, kakor so se vršile v zadnjem poletju na Ogrskem. Saj sedanji hrvaški ban ni nič drugega kot nekak najemnik ogrske vlade. Da bo tem lažje dosegel svoj namen, že prav pridno prepoveduje shode, ki jih prireajo vladi neljubi kandidati. S koalicijo je sicer za enkrat sprt, vendar pa izjavlja, da bi ne imel ničesar zoper njo, če bi izločila iz svoje srede poglavitve krivce v veleizdajniškem procesu. Temu se ni čuditi, kajti nobena stranka ni tako hlapčevsko služila Mažarom in jim izdajala hrvaške koristi kot ravno koalicija. Najbrže pa ne bo šlo vse tako, kakor si domišljuje ban ali mu narekava ogrska vlada. Ljudstvo spoznava, da obstoji rešitev Hrvaške edino v tem, da se prej ko mogoče otrese oholih Mažarov in njihovega gospodstva. Zato se pridno zbira v novo ustanovljeni stranki z imenom »Stranka prava«, ki namerava v pri-

bližno 70 volivnih okrajih postaviti samostojne kandidate. Da si domoljubna misel pridobiva vedno več tal, dokazuje dejstvo, da se hoče pravaška in krščansko-socialna akademična mladina združiti v eno akademično društvo z istimi načeli, kot jih ima Stranka prava.

PORTUGALSKO.

Liberalno-republikanska zveza, ki je v sedanjem času na krmilu, hoče po vsej sili uprizoriti kulturni boj po francoskem vzgledu. Kralj je postal skoro slepo orodje v rokah vlade, kateri ustreže vsako željo. Vidi se, da drži portugalska država z vso hitrico po strmini, na katero je zašla po umoru kralja Karola, v prepad.

LISTEK

Črna žena.

Zgodovin. povest. — Priredil Javoran.
(Dalje.)

X.

V gradu so se zlasti na pustni torek ves dan na vso moč pripravljali na boj zoper kmetiški punt. Ves dopoldan so sprejemali visoke goste. Prišel je grof Turn s svojim spremstvom, dalje mestni upravnik radovljiški in radovljiški zakupnik. Prihitela sta na turških konjičkih mlada dva Lamberga in še več drugih plemičev in vitezov. Krasno so se lesketali zlati in srebrni šlemi, svetlo nabrušene sablje so se kopale v solnčnih žarkih, po hodnikih so samozavestno rožljale ostroge in po mostovžih in dvoranah se je čula nemška, latinska, deloma tudi slovenska govorica.

Hartmán in njegova gospa Poliksena sta navdušeno sprejemala mlade viteze, plemenite gospe, bližnje graščake in plemiče.

Ves grad je bil pokonci, kakor bi se pripravljala plemenita gospoda za poroko in ne za — boj.

Polno dvorišče je bilo hlapcev raznih plemičev, spremljajočih svoje gospe. Ponosno je hodil valpet Fric po hlevu in naročal domačim hlapcem, naj dobro postrežejo konjem, ker ne bode zastoj. Skoro še mogočnejše se je sukal oskrbnik Damijan okrog večnih vrat ter skrbel za red. Venomer je renčal, zdaj nad deklami, zdaj nad hlapci, ter brez potrebe tekal po stopnicah gor in dol. Stara Maruša, stanovita grajska dekla, se je jezila proti mladim deklam, da se oskrbnik brez potrebe suče po stopnicah in po veži, le da bi obrnil nase večjo pozornost. Toda Damijan se ni menil za zasmehljive besede stare dekline, ki se je z oskrbnikom stavila v isto vrsto, ampak je dalje stanovitno meril svoje korake po veži in stopnicah,

Hartman je zapovedal, naj bodo proti večeru oboroženi vsi vojaki, da počakajo kmetiške bojovnike ali da sami udarijo nanje; in kakor blisk je šlo njegovo povelje od ust do ust, od glave do glave.

Bližala se je šesta ura. Vsi graščinski vojaki so že stali oboroženi na grajskem vrtu in nestrpno pričakovali nadaljnega povelja. Plemenitaši pa so se zbirali v veliki dvorani, ki je imela okna s pogledom na jezero, in se tu posvetovali, kako bi mogli najbolj pametno pomiriti kmete in zadušiti punt. Hartmana pa ni bilo ne na vrtu in ne v dvorani, marveč je počival v mehki blazini v svoji sobi ter ves v skrbah za svoj obstanek razmišljal, kako se izide nocojšnja noč in prohodnji dan.

Tedaj je pa naenkrat nekdo potrkal na njegova vrata in v sobo je stopil sél, naznanjajoč, da se je okoli Radovljice utaborila velika turška četa. Z mrzlično hitrostjo se je raznesla grozna novica po vsem gradu. Ko so bili vsled tega že vsi zmedeni in brez pametnega sveta, so naenkrat zaslišali grozen pok; nihče si ni mogel razlagati, kaj naj to pomeni, samo toliko so si mislili, da je gotovo v zvezi s Turki. Nemudoma so razposlali sele po okolici, drugi so pa zastražili grajske prostore; in tako so vsi v strahu pričakovali dneva. Hartman je kakor zmešan in ves obupan nemirno tekal od sobe do sobe.

Ko so drugo jutro natanko izvedeli, kaj se je zgodilo, so takoj sklenili zbrati veliko vojsko zoper turške pesjane. Zato so vsi vitezi in plemiči s svojimi vojaki in hlapci odšli vsak na svoj grad. Ostal je Hartman sam le z malim krdelem svojih vojakov, zakaj vedel je, da se kmetje, vsi zbegani in prestrašeni in v strahu pred Turki ne bodo tako hitro zopet vzdignili zoper njega.

Po oni strašni noči je minilo par dni. Kmetje so se zavedli svojega stališča in se počasi pomirili. Veselili so se sicer, da ni bilo hujšega in tolažili drug drugega, a vsem je bilo vendar hudo, ker niso mogli izvojevati svojih pravic. — Ker so videli, da ni nikake nevarnosti več, so se zopet vrnili na svoje domove in tudi obupane žene in jokajočo deco so polagoma spravili domov.

Nekega popoldne so se zbrali kmetiški veljaki in voditelji punta v gostilni pri Mohorku in ukrepali, kaj storiti v bodočnosti.

»Zakaj smo tako odlašali? Pred tremi leti smo že mislili udariti, pa smo se pripravljali in obotavljali do danes; in zdaj so nam Turki prekrizali račune in nam še skoro vzeli življenje. Pa bogve, kaj še bo,« je razmotrival Grahek.

»Črna žena ne hodi zastoj,« je pripomnil Pušavec, »in zadnje dni so jo menda zopet videli, kako je strašila po Brdih in v okolici. Zdaj nam je jasno, da je naznanjala Turke.«

»Bodimo pametni, moške,« je posegel v pogovor oštr Mohorko. »Kar je, je. Zaenkrat nismo dosegli svojega namena. A zaupajmo v bodočnost. — Za zdaj pa mislim, da je najbolje, da stopimo v grad do Hartmana in mu povejmo jasno in odkrito, da smo hoteli doseči samo svoje pravice; v teh časih se ne bo maščeval nad nami, ker nas bo najbrž še potreboval in ker se nas tudi nekoliko boji. Zaenkrat se mu moramo seveda podvreči, nikakor pa ne, da bi ga prosili odpustčanja ali kaj podobnega. Sam sem pripravljen govoriti v imenu vseh.«

Mohorkov nasvet je obveljal in naslednji dan so že korakali zastopniki kmetov proti gradu. Pri vratih jih je nečloveško nahrulil Fric in vihtel bič

Zalujoča Zalka z malim Franckom na Anželjevem vrtu.

proti njim. Šel jih je naznanit gospodu. Hartman je bil brez moči; zato se jih ni upal odgnati, ampak jim je dovolil vstopiti.

In zdaj so si zrl v oči kmet in gospoda v grajski dvorani, namesto v boju. Po daljšem pogajanju in deloma tudi prepiru je začel vpraševati valpet Fric v Hartmanovem imenu:

»Ali prisegate zvestobo in vdanost do smrti našemu presvetlemu vladarju?«

»Prisegamo,« je odgovoril v imenu vseh navzočih Mohorko.

»Ali prisegate vdanost našemu škofu, vladarju briksenske škofije in lastniku Blejskega gradu?«

»Prisegamo,« je odgovoril Mohorko.

»Ali prisegate na stare pravice briksenskega škofa in na pravice gospodov Krajskih?« je nadalje vprašal Fric.

Mohorko je nekaj časa molčal. Mislil si je: ko bi briksenski škof vedel, kakšne pravice si lasti Hartman,

bi slednjega že zdavnej ne bilo na Blejskem gradu. Isto so mislili i drugi in krčevito tiščali pesti od jeze. — Mohorko je nekaj časa premišljeval in nato tretjič odgovoril:

»Prisegamo.«

»Ali nam obljubite, da se ne bodeča več vezali v razne zveze zoper graščake in plemiče?« je zopet vprašal Fric.

Tedaj pa je Mohorku zastala beseda. Bil je v zadregi. Čez nekaj časa je odgovoril premišljeno:

»Vsakemu svoje; kmetom, kar se jim spodobi, gospodi, kar ji gre po pravici.«

Obrazi navzočih so se razjasnili, Hartmanu se je potemnil. — Valpet je bil v vidni zadregi, a hitro je zopet nadaljeval:

»Torej v tem še niste na jasnem. Vprašam vas pa, ali se podvržete sklepom komisarjev, cesarskih in pa škofovih, ki so ta teden razposlani po vseh deželah, da poslušajo pritožbe kmetov ter končno sklenejo, kar je pravica in resnica?«

»Se podvržemo,« je odgovoril Mohorko.

Hartman je bil za silo zadovoljen. — Kmetje so odšli veseli, da jih ni doletela hujša kazen za punt, in polni upanja na boljšo srečo v bodočnosti.

Kakor povsod, tako je tudi na Brdih polagoma zavladalo prejšnje veselo življenje. Le v eni hiši ni bilo prave zadovoljnosti in pravega, odkritega veselja — namreč pri Anželju. Zalki, bivši Bregarici, je zadala ona strašna noč na Špiku novo, grenko žalost, tako da jo ni mogel nihče potolažiti. Anželjev hlapec je pripovedoval, da je srečal Kroparskega možka in z njim neznanega vojaka, ki je vsekakor moral poznati 'črna ženo', ali pa je bil z njo še celo v ožji zvezi; in to pripovedovanje je vzbudilo nove dvome in sumnje v srcu uboge žene. Ponovno je moral hlapec opisati nesrečni ženi zunanje poteze in obnašanje, da celo glas onega vojaka; in tako je Zalka slednjič prišla do prepričanja, da ta vojak ne more biti nihče drugi kakor njen mož, France. Da 'črna žena' ni bil duh, marveč da se je pod to krinko skrivala živa žena z mesom in krvjo, o tem ni nihče več dvomil, kdor je le slišal, kaj je pripovedoval hlapec. Raznesla se je tudi govoric, da sta v oni strašni noči, ko se je pod Špikom razletel 'mrtvaški mostič', dva moža nekoga pokopala v Bodešičah na pokopališču ob cerkvi sv. Vida; mrlič je bil zavrt v belo platno. Eden izmed pogrebcev je imel dolgo, črna brado, v drugem so pa spoznali Kroparskega možka. Ko sta zagrebala mrliča, je bradati mož tako jokaval, da so njegov glas razločno slišali daleč naokoli.

Anželj je vpraševal na vse strani, kdo je vse to videl in slišal, toda nihče se ni javil. Samo toliko je vsakdo vedel, da o možku in o bradatemu vojaku

ni bilo naslednji dan ne duha ne sluha več — — —

Hudo je zadel Zalko požar, ki je uničil njeno prijazno hišico, a še hujše so jo mučila in ji trgala srce strašna, pa nasprotujoča si čustva, slutnje in domnevanja o njenem možu.

Često je postajala z ubogim Francikom zraven sebe zunaj na Anželjevem vrtu in gledala brezmišlno tja proti Karavankam, po licih pa so ji rosile svetle solze kakor grenko zaslužen bi-

seri. Potem pa je vzela ubogo dete v naročje, ga krčevito pritisnila na svoja prsa in tožila:

»O ubogi črviček! — Sirota! — Očeta nimaš in kmalu izgubiš še ljubečo mater... Kaj bo potem iz tebe?«

»Mamica, zakaj jokate? — Mamica, mene je strah!« je odgovoril Francek, ki je primerno svoji starosti postajal vedno močnejši in čvrstejši; bil je že v petem letu. Vedno bolj je postajal podoben očetu. Zalka mu je čisto

zrla z gorečo nežnostjo cel četrti ure v oči in potem je zopet začela tarnati in jadikovati:

»O France, France, zakaj si mi to napravil? — Če bi bil imel do mene le stoti del ljubezni, katero sem jaz vedno nosila do tebe v svojem srcu, pa bi me ne bil nikdar — nikdar mogel zapustiti! O France! — O ubogo dete!«

In potem je poljubila otroka na čelo in mu namočila nežna lica s svojimi vročimi solzami. (Dalje.)

RAZGLED PO DOMOVINI

Mladi tepeni. Obravnava Tavčar-Ribnikar se je za mladine žalostno končala. Ko sta vložila Tavčar in Triller tožbo proti Ribnikarju, so to bojno napoved mladini z veselim srcem sprejeli. Repotali so po listih, da je bilo kaj. Liberalci so eni držali s Tavčarjem, drugi pa z mladino. V soboto se je obravnava, o kateri smo že deloma preje poročali, nadaljevala in tudi končala s porazom mladinov. Ribnikar je bil obsojen na en teden zavora, ker je govoril o Tavčarju in Trillerju, da sta ta dva delala proti Hribarjevi potrditvi! O Hribar, koliko žrtev pade zaradi tebe!

Stranka brez discipline. Pri obravnavi Tavčar-Ribnikar se je med drugimi zanimivimi izjavami mladinov tudi reklo, da se je Hribar izrazil, da se tako zahrbtno postopanje, kakor v liberalni stranki, pod dr. Šusteršičem nikdar ne bi godilo, ker vlada v stranki, namreč S. L. S., disciplina. To je tudi res. Stranka brez discipline mora prej ali slej razpasti. Da v lib. stranki discipline ni, smo že mnogokrat trdili, vlada pa v stranki terorizem in zato se liberalci svojega mnenja ne upajo v stranki očitno pokazati in delajo potem na skrivnem za hrbtnom.

Lepi Slovenci so liberalci. Tavčar kakor tudi Ploj sta pri obravnavi pripovedovala, kako sta med sabo govorila. Prav nič se nam ne zdi čudno, da so padale med tem pogovorom nemške besede. In take može se povzdiguje kot vzor-Slovenec!

Duhovniške vesti. Podeljeni sta župniji: Sv. Križ pri Litiji g. Lovru Lah in Gorje g. Matiju Mrak. Umeščeni so bili gg.: Franc Koželj na župnijo Zapoge, Janez Plahutnik na župnijo Motnik, Anton Zore na župnijo Mirna Peč, Pavel Perko na župnijo Češnjice, Josip Lavrič na župnijo Breznica, Franc Rajčević na župnijo Lučine, Alojzij Wester na župnijo Grahovo, Alojzij Železny na župnijo Ihan. Imenovan je gosp. Leopold Turšič za župnega upravitelja v Gornjem Logatcu in Leopold Kolbezen za župnega upravitelja v Godoviču. Premeščeni so gg. kaplani: Karol Supin iz Kamnika kot kapiteljski vikar v

Novo Mesto, Josip Gnidovec iz Novega Mesta v Idrijo, Mihael Zevnik iz Idrije v Kamnik, Valentin Tomec iz Šmihela pri Novem Mestu v Višnjo Goro, Josip Fröhlich iz Kranjske Gore v Šmihel pri Novem Mestu, Anton Vadnal iz Višnje Gore v Crklje pri Krškem, Anton Kreč iz Cerkelj pri Krškem v Kranjsko Goro, Franc Pečarič iz Breznice na Dovje, Janez Sever iz Št. Jerneja v Mirno Peč. Nameščeni so gg.: dr. Franc Kulovec kot kaplan na Veliki Dolini, semeniški duhovnik Ivan Tomažič v Trnovem pri Ilirski Bistrici, Janez Dolenec v Senožečah. Nemški viteški red je namestil P. Anzelma Polak za kaplana v Črnomlju. V začasni pokoj je stopil g. Franc Golmajer, kaplan v Trnovem pri Ilirski Bistrici, stalni pokoj pa je dovoljen gosp. Frančišku Kummer, župniku in dekanu v Stari Loki. Za konzistorijalnega svetnika je imenovan dr. Janez Zore ter nastavljen kot profesor verouka v zavodih sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano.

Patronat Vincencijeve družbe za mladino v Ljubljani je pričel poslovati. Zanimarjenih otrok je vedno več, povsod, po naših mestih, trgih in tudi po deželi. Zato se je ustanovil v Ljubljani »Patronat Vincencijeve družbe za mladino«. Namen patronata je, skrbeti za varstvo in vzgojo otrok, ki so v verskem in нравnem oziru zanemarjeni, s tem, da jih izroči poštenim družinam ali zavodom v vzgojo ter jim pomagati, da dosežejo primeren poklic. Društvo pa bo moglo doseči svoj namen le tedaj, če se razširi po vsej deželi. Slovenci in Slovenke, vaša dolžnost je, da pristopajte k temu društvu, katerega namen je le, izvrševati krščansko ljubezen. Člani so: 1. izvršujoči, katerim je naložena skrb za mladinsko varstvo in plačujejo letno po 2 K; 2. pokrovitelji, ki plačajo enkrat ali pa v 5letnih obrokih skupno 100 K; 3. redni, ki plačajo mesečno najmanj 20 h, in 4. dobrotniki, ki darujejo vsaj 20 h na leto ali drugače z milodari podpirajo društvene namene. Za vse žive in mrtve člane patronata se bode brala v Jezusovega Srca cerkvi v Ljubljani štirikrat na leto sveta maša. Poleg tega so

deležni tudi, ker je patronat cerkvena družba, mnogo odpustkov, kakor je razvideti iz sprejemnice. Čč. župni uradi se opozarjajo, da so nabiralne pole kakor tudi sprejemne podobice že v zalogi. Vsak član dobiva tudi brezplačno list »Detoljub«, ki je velevažen za vsakega vzgojevalca. Priglasje in naročila za nabiralne pole in podobice je nasloviti na predsednika dr. Jos. Gruden, prof. bogoslovja v Ljubljani ali pa na tajnika društva Albin Zajec, c. kr. fin. rač. asistent v Ljubljani.

Kranjski deželni zbor je sklican na dan 5. oktobra.

Ljubljanska realka v začetku šolskega leta 1910/1911. Število javnih učencev v začetku šolskega leta 1910-1911 znaša 548; med njimi je 335 Slovencev (nad 61 odstotkov).

Dobavni razpis. C. kr. ravnateljstvo državne železnice v Beljaku naznanja trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani, da se bo oddala za leto 1911 po javni ponudbi dobava cunj, volne, prediva, pozamentarijskega in krojnega blaga, špirta, vrvarskega, usnjarskega, steklarskega, ščetarskega in drugega blaga. Podrobni dobavni pogoji se dobe pri gori navedenem ravnateljstvu (oddelek 4). Ponudbe je najkasneje do 25. oktobra t. l., do 12. ure popoldne vložiti pri c. kr. ravnateljstvu državne železnice v Beljaku.

Zakupni razglas. C. in kr. vojaško oskrbovališče v Ljubljani naznanja trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani, da razpisuje c. in kr. intendantca 3. voja v Gradcu zagotovitev kruha in ovsa za leto 1911. Zakupne razprave se bodo vršile v raznih krajih v času od 7. oktobra do 5. novembra t. l. Tozadevni razglas je interesentom v pisarni trg. in obrtne zbornice v Ljubljani na vpogled.

Jeruzalemski slovenski romarji so se srečno vrnili domov. Peron južnega kolodvora je bil poln občinstva, ki je romarje živahno pozdravljalo. Vsa naša društva so poslala k sprejemu odposlanstva. Romarji so se vrnili vsi zdravi in čvrsti, nič se jim ni poznalo utrujenosti. Iz ljubljanskih cerkva so doneli zvonovi romarjem v pozdrav.

Romarji so se s prevzvišenim knezoškofom na čelu podali v stolnico, ki je bila polna vernikov in sijajno razsvetljena. Tu je vodja potovanja č. g. župnik Janž Kalan govoril v slovo, povdarjajoč veselje romarjev, da zopet vidijo slovensko domovino, ljubezen do lepe slovenske domovine jim je romanje le še bolj utrdilo. Mogočno je zadonela po stolnici za srečno vrnitev zahvalna pesem, katero je z romarji pelo vse občinstvo.

Pozor tt. abiturientom, ki mislijo iti študirat v Prago! Ker je neprijetno potovati brez družbe, zlasti za novince, naj se oni tt., ki še nimajo priskrbljene družine, pridružijo spodaj podpisane mu. Odhajam s popoldanskim vlakom ob 5. uri iz Otočca dne 4. vinotoka. Pripravljen sem tt. abiturientom pomagati pri iskanju stanovanja, vpisovanju in jim preskrbeti za vse potrebne informacije. Oni tt. abiturientje, ki še ne mislijo odriniti tako zgodaj, mi lahko dopošljejo vse potrebne dokumente (glej »Dijaški koledarček!); z veseljem sem pripravljen proti poznejšemu povračilu stroškov preskrbeti jim vpis na univerzi. Bratski pozdrav! — Pavel Cvenkel, član slov. katol. akad. društva »Dan«, Ljubno, Gorenjsko.

Prav zanimivo pismo nam piše prijatelj z dežele o novi »Družinski priliki«. Pravi namreč med drugim: »Nisem mislil, da je letošnja pratika s podobo sv. Družine tako vsestransko porabna. Poleg natančnega zaznamka sejmov, ki je za vsakega kmetovalca živinorejca velike važnosti, sem zasledil v njej dokaj umestnih nasvetov za umnega gospodarja, zapisnik dninarjev, zaznamek zemljišč, davkov, zavarovalnine, pouk o užitnini, ki se mora plačati na ljubljanskih mitnicah in na deželi, in več poučnih tabel (obrestne, kolkovne itd.). Tako koristnih podatkov nisem nikdar zasledil v drugih prilikah. Pa tudi moja družina je ne more prehvaliti. Raznovrstni zanimivi popisi ter poročila o važnih svetovnih dogodkih, povestica o »Kožarju in njegovi boljši polovici«, razne smešnice s podobami, uganke itd., zabava in razvedruje naše domače, da je veselje. Število lepih slik se je znatno pomnožilo. In vse to za borih 24 vin! Žal mi je samo to, da sem tako pozno spoznal pravo našo pratiko, od katere se ne ločim več.« — Tako prijateljevo pismo, kateremu pač ni treba dodati drugega kot: Pojdi in tudi ti tako stori!

Pozor! V Šenčurju pri Kranju poleg cerkve hišna št. 18 ima Johana Bohinec na prodaj 60 prav lepih prešičkov.

Gorenjske novice

g Iz št. Vida nad Ljubljano. — Orožniško postaja bomo dobili z novim letom 1911; tako sta povedala orožnika, ki sta pretekli teden iskala stanovanja. Orožniki = najbrže

trije — bodo stanovali v Belčevi hiši pri »Koširju«. — **Tatovi.** V župnijski cerkvi je tat razbil nabiralnik pri Marijnem oltarju ter pobral vse, kar je bilo notri. Veliko ni mogel dobiti, ker se nabiralniki pogosto izpraznijo. Ostale tri nabiralnike je pustil v miru. Šišensko orožništvo je drugi dan povpraševalo po tatu, a izsledilo ga še ni. — V Gunceljah se je tat ponoči prikradel v neko hišo, gospodar se je zbudil in ga prepoznal. — **Ljudsko šolo** v št. Vidu letošnje leto obiskuje 605 otrok. — **Stavba nove šole** vsled slabega vremena napreduje bolj počasi. Ta teden so pričeli zidarji na temeljih betonskega dela. — **Obravnavo proti mesarju Cirmanu** v zadevi novega pokopališča je dežel. sodišče pretekli ponedeljek preložilo za 6 tednov in to v svrhu intervencije finančne prokuratorje. Vsled tega se mora delo na pokopališču odložiti na prihodnjo pomlad. Mrliče se bo pa na že dovršenem delu novega pokopališča takoj začelo pokopavati. — **Gasilno društvo Vižmarje** je preteklo nedeljo v Cebavovi dvorani priredilo igro »Divji lovec«.

g Iz selške doline. — V Železnikih se v nedeljo dne 2. oktobra ponovi igra »Vestalka« z vsemi drugimi točkami programa. Kdor ni mogel v nedeljo, dne 25. septembra v Železnike, ali kdor bi rad videl lepo igro še enkrat, naj torej ne zamudi priti 2. oktobra. Začetek ob pol četrti uri popoldne. — **Sneg** smo dobili pretekli teden v selške hribe. Pobelil je doli do Dražgoš. Malo pre zgodaj je še. Morda je bil pa to konec kometovega repa in da se je s tem od nas poslovil. Dal Bog, da bi bilo tako in da bi doživeli še mnogo lepih jesenskih dni. — **Liberalni svetohlinški lump** se oglaš v »Gorenjcu«. V Boga ne veruje in vendar govori o Bogu in božjem blagoslovu, češ, da selški občinski odbor nima božjega dopadajenja, ker so se pri volitvah od strani »duhov. stranke« godile goljufije. Ti duša nekrščanska, samo eno goljufijo navedi, pa dobiš precej za frakelj, od vaše strani se jih je pa zgodilo zadosti, seveda vse niso nič pomagale, ne štopca, ne pupca. Dalje čvaka ta patentirani alkoholik o »umoru« Ivana Tuška in pristavlja, da selški občinski odbor ta »umor« odobrava, ker se ni udeležil korporativno Tuškovega pogreba. »Umora« ali bolje Tuškove smrti ne odobrava nihče, pač pa jo vsi obžalujemo, ker je bila nagla in nepredvidena. Občinski odbor pa nikar ne silite, da bi nastopal korporativno tam, kjer korporativno nastopa usiljivi železniški Sokol. Tudi »uboj« nihče ne prikriva in se ni storil noben korak, da bi se raztelesenje preprečilo. Saj se je izrazil sam dr. Hirsche, ki je Tuška prvi preiskal napram selškemu župniku, da je Tušek umrl za kapjo na možganih in da je vsak uboj izključen. In na to je sodišče brzojavno naročilo, naj se Tušek pokoplje in da obdukcije ne bo. Pozneje so vsi stari zasukali na drugi tir.

Zakaj? No, saj vemo zakaj. Zato, da bi ubili tudi našo stranko, ker njihova lastna že crka. Ako pa je šel Tušek z nožem nad Šustarja, pa pač ne moremo zahtevati od njega, da bi se dal kar enostavno zaklati, čeprav je »klerikalec«. Vsak rad živi, tudi »klerikalec«. Torej so besede »Gorenjčevega« dopisnika: »Kdor ima oči zato, da vidi, je na prvi pogled mogel spoznati na mrtvem Tušku, da je bil ubit . . . in da ubijalec ni nihče drugi kakor »klerikalec« »Franca Šustarja«! (Torej Franca!) — samo izbruh »moža, na videz pobožnega, drugače hinavskega in v srcu polnega hudobije«, da govorimo z dopisnikovimi besedami. No, pa tudi mi upamo, da sodišče takim »bajkam« ne bo verjelo. Da Tuška ni nič škoda, tega ni nihče rekel. Vemo pa, da ga bo zelo škoda gotovim gostilnam in znanim žejnim vinskim bratcem, ki so rajnega Tuška izrabljali do skrajnosti. Sedaj se jim smilijo njegovi otročiji, popred se jim niso nič, ko je Tušek popival z njimi in plačeval zanje. O vi hinavci! Le nič se ne bojte, ne bomo vas pobijali, niti dotakniti se vas ne bomo, ker se nam gnjusite; vsa hinavščina in zloba smrdi do neba. Le ostanite zvesti prijatelji nesrečnemu Tušku do groba, le pijančujte na čast njegovemu spominu, vse to bo seveda ranjkemu Tušku zelo zelo veliko koristilo na onem svetu. Samo to pa rečemo, če bi Tušek vstal zopet iz groba, da bi dal vsakemu izmed vas najmanj pet zausnic in potem bi se vas ogibal najmanj na pet milj daleč.

g Tržiške novice. V soboto, 17. t. m. je padel z okna črevljarne Kozina član telovadnega odseka društva sv. Jožefa, Lovrenc Henigman, ko je poizkušal na železnem drogu telovaditi. Pri padcu si je zlomil roko in tri prste ter se nekoliko poškodoval na obrazu. Padel je skoro devet metrov globoko. Prepeljali so ga v bolnišnico in kakor se čuje bo kmalu popolnoma okreval. — Ustrelil se je v glavo s puško Bornov lovec Jurij Čarman. Vsega razmesarjenega so odpeljali v ljubljansko bolnico. Vzrok tega prežalostnega dejanja, katero je nesrečnež izvršil nad seboj, je bila zakonska nezvestoba. — Nevarno se je poškodoval 15 let stari mladenič Kristijan Perko. V gozdu je šlo nekaj hlovdov čezenj in ga na glavi močno pobilo. Tudi tega so odpeljali v bolnišnico. — V društvu sv. Jožefa so se zopet pričela predavanja. Gospod župnik nam je dosedaj v dveh predavanjih opisal svoje potovanje na Dunaj, Prago, Draždane, Berlin, Karlove in Marijine Vari, Plzen, Budjevice, Linc in Solnograd. Predavanje je bilo dobro obiskano. Predavanja se vrše ob torkih ob osmi uri v lepo električno razsvetljeni dvorani. Tudi drugi somišljeniki in prijatelji društva so dobrodošli. Vsak mesec se vrši sestanek telovadcev, pri katerem se bo razlagala »Zlata knjiga«. — Veselimo se predavanj o romanju v Sveto deželo, katera nam je obljubil gospod kaplan Čadež.

g Z Bleda. Telovadni odsek Orel se je začel precej krepko razvijati. Telovadba se vrši dvakrat na teden in kakor čujemo, člani redno obiskujejo telovadne ure. Podučevati vodi enkrat na teden podnačelnik jeseniškega Orla. Poleg tega imajo člani še vsak teden kratko predavanje, ker namen Orla ni samo telesno izobraževati članov, ampak tudi duševno. Ker pa so začetni stroški precej veliki in si bo treba nabaviti dragega telovadnega orodja, zato bi bilo prav, da se oglasijo tudi podporni člani, ki plačujejo 60 v na mesec. Kdor pomisli, da je Orel izrednega pomena za fante, torej za bodoče gospodarje, si bo rad utrgal te vinarje. Nek podporni član, ki pa neče biti imenovan in razume pomen Orla, če se razvija v pravi smeri, je daroval odseku 200 K. Naj bi našel posnemovalcev vsaj v manjših zneskih. — Vest, da je Muhr prodal Bled nekemu Dunajčanu za 600.000 K, ni resnična. — Zadnje slabo vreme je Bled popolnoma izpraznilo in silovit veter je popihal zadnje tujce. Cesta krog jezera je prazna, hoteli se zapirajo in zvonček z Jezera se oglasi tudi bolj poredkoma. Mrtva sezona za Bled se je začela.

g Iz Mekinj. Na rožnvenško nedeljo (2. oktobra) popoldne ob 3. uri se bo v prostorih župnišča vršil občni zbor tukajšnjega telovadnega odseka Orla. Ob tej priliki bo govoril naš mladinski buditelj Fr. Terseglav. Orli iz okolice dobrodošli!

g Iz Križa pri Trziču. Izpopolnjevanjem obljubo in na podlagi listin opišem zgodovino križke dvorazrednice, da branim ranjkega župnika Porenta proti krivičnim napadom. Porenta je nastopil križko župnijo 11. januarja 1898. Komisija za zgradbo nove šole pa se je vršila že 7. aprila 1896. Takrat se je sklenilo, kje in kedaj se bo šola zidala, kda se stavbeni material preskrbi s tlako, da se bo zidalo v lastni režiji in najelo potrebno posojilo. Šola se je začela zidati 1899., ko je bil predsednik krajnega šolskega sveta Peter Jeraj (Štros). Zgradba se je oddala podjetniku Batheltu iz Trziča za 5600 gld. Pomladi 1900 je Peter Jeraj odstopil in za predsednika je bil izvoljen Mat. Zupan (Tosnik). Šola je bila dovršena jeseni 1900. Podjetnik je po sklepu kraj. šolskega sveta napravil veliko več, kakor je bilo v načrtu in prejel plačila z zamudnimi obrestmi vred 15.881 K 68 v. Pomladi 1. 1901., ko so bila dela pri šoli že končana, je župnik Porenta postal predsednik krajnega šolskega sveta. Prevzel je same dolgove. Podjetnik je grozil s tožbo, če se mu hitro ne plača vse, kar ima dobiti. Opominjal je že po advokatu. Denarja nikjer. Posojilo 12.000 K pri »Vzajemnem podpornem društvu v Ljubljani« ni pokrilo vseh stroškov. Kaj stori župnik Porenta? Zadolži se osebno pri tržiški posojilnici za 6000 K, da plača podjetnika in obvaruje občino tožnih stroškov. Ker je bilo treba vsako leto nekaj dolga v Ljubljani plačati, a občina ni dovolj naklad naložila, je

vsako leto zmanjkovalo, župnik pa je zalagal primanjkljaj iz svojega skozi 8 let. Do leta 1907. je bil založil že nad tri tisoč kron. Dividendo 2400 K, ki jo je »Vzajemno podporno društvo« izplačalo po plačanem dolgu, je porabil v pokritje primanjkljaja in za vsa leta, kar je posojeval občini, računil zase 610 K obresti. Z všteti temi 610 K so znašale obresti pri »Vzajemnem podpornem društvu« 437 odstotkov. V zahvalo za to, da je župnik občino zalagal in jo obvaroval večjih stroškov, se mu pa po smrti očita, da je škodljivec občine in se je sedanji krajni šolski svet (razen mene in nadučitelja) branil plačati dolg v tržiški posojilnici. Udal se je še le, ko se je pretilo s tožbo. Ostanek obresti pa se je moral iztirjati s tožbo. — Vsa šolska stavba je stala 26.329 K 66 v, s tlako in lesom v vrednosti 6200 K 44 vinarjev, skupno 32.530 K. Obresti od plačanega dolga so znesle skupaj 6835 kron 46 v, torej znašajo vsi stroški za šolo 39.365 K 56 v. Ker je deželni odbor dal podpore 1800 K, tlaka in drugo 743 kron, pride na davkoplačevalce stroškov 36.822 K, ki so vsi že poravnani. — Toliko naj zadostuje. Pameten človek iz vsega tega lahko spozna, da župnik Porenta ni prav nič oškodovalec občine, ampak jo škode celo obvaroval. Če pa le še ne bo miru, povedal bom kar naravnost, kdo je škodljivec občine. Nekdo bi rad delal zmešnjave v občini, pazi naj, da se njemu ne zmeša štrana. Župnik Zabukovec.

g Iz D. M. v Polju. Letošnje leto se nam glede društvenega delovanja bolj slabo godi, ker zidamo nov društveni dom in nimamo nobenega prostora, kjer bi prirejali shode in druge prireditve. Pa ako Bog da, bomo imeli kmalu lep prostor v novi dvorani. Naši Orli se pa krepko vadijo v godbi, tako da bode drugo leto prav prijetno pri nas. Naš Orel je tudi raztegnil svoja krila in ustanovil v naši fari še dva odseka, tako da so pod okriljem našega »K. slov. izobr. društva« trije odseki Orla. In to je moč, katere ne premagajo vsi čuki in sove, ki se zaletavajo v njo. Najbolj jih pa jezi, ker smo jim ustanovili Orla v Zalogu in s tem razdrli gnjezdo, ki so ga gotovi bodoči napredni državno in deželnozborski kandidati s težavo skup znosili. Najlepše je pa to, da se je ob ustanovitvi Orla v Zalogu plačevala pijača v ta namen, da bi bili Orli tepeni. Ali naši Orli so ponosno in brez vsake bojazni nastopili, kar je vzel vsej sokolski zalegi pogum, da si ni nihče kljub prigovarjanju drznil kakorkoli žaliti naše fante. Sedaj pa se je z veliko težavo spravilo skupaj par krokarjev, iz katerih bode baje zrastel toli zaželjeni Sokol. No mi smo tega prav vesel, ker bo po bližnjih vaseh vsaj tistih par ur miru, ko bodo ti člani telovadili, ker drugače ni miru. Čestitamo!

g Kamniško okrožje Orla je napravilo v nedeljo 25. septembra popoldan svojo zadnjo letošnjo telovadbo na Rovih na travniku ondotnega g. župana.

Ob tej priliki se je za Rove ustanovil odsek kot deveti v okrožju. Pri litanijah in nagovoru domačega g. župnika je bilo zbranih nad sto bratov v kroju. Pri telovadbi smo opazovali drzne, skoro vratolomne vaje nekaterih bratov, pred leti bi si kaj takega od naših fantov ne mogli misliti. Čast jim! Po telovadbi je četi telovadec krasno govoril č. g. P. Guido Rant o pomenu Orla, ki hoče slovenskim fantom ohraniti zdravilo in pošteno resno srce. V kamniškem okrožju, je sedaj domala združenih 400 fantov in mož, ki so porok za to, da bodo vsi naporu nasprotnikov, kamniški okraj poliberaliti, zastonj. Orli gremo naprej do popolne zmage. Na zdar!

Komenda. 4. septembra je tukajšnje društvo priredilo dr. Krekovo igro: »Turški križ«. Igra je imela popolen uspeh. Vodilne vloge so bile v spretnih rokah naših dijakov - domačinov. Igra, ki je vzeta iz domače zgodovine za časa turških bojev, drugim društvom toplo priporočamo, ker nudi podučno in zabavno vsebino obenem. Samo za Ribenčana Štrigalco si morate oskrbeti pravo osebo, pa bo zdravega smeha kar obilo. Ker se bliža zimski čas, ko je za poljedelca več prilike za branje, vas vabimo, vse fante, može, žene in dekleta, da v obilnem številu pristopite k »Katol. sl. izobraževalnemu društvu«. Za malo udinno lahko rabite knjižnico, potem hodite lahko časopise brat v društveno čitalnico in povrh dobite v zimskem času še vsakdanjega »Slovenca« na dom na posodo.

V Selcih bo v torek, dne 4. oktobra 1910, živinski semenj.

Dolenjske novice

d Popotnik Trebnje — Sv. Trojica. »Danes tukaj, jutri tam«, te besede mi prihajajo večkrat na misel, ko popotujem po lepi šentrupertski dolini. Letos je žalostno. Letina slaba, krompir je uničil črv, žito je lahko in v vinogradih ni niti kaplje! No pa nič čudnega, kaj so ljudje uganjali lansko jesen z vinom! Kazen je morala priti, in sedaj je tu, verni sprejmo to kazn ponižno, pijanci, bogokletneži pa kar obupavajo. V to dolino sem nameril danes svoj korak, ne po železnici, ampak peš. O železnici le to mimogrede, da bi bilo dobro, če bi imela vsaj dva voza za ljudi, ker sardine se delajo le v Gradežu. Na Mirni sem vesel napredka! Lepe stopnice vodijo sedaj v cerkev, vsa čast zidarju, inženirju, g. župniku! Škarpa je mojstrsko delo. Za plačilo ga je pa županstvo radi ceste tožilo in imenitno pogorelo. Pohvalno pa moram omeniti farane, ki so z največjo pridnostjo tlačanili, da se je napravil prostor okrog cerkve. Županstvu se najtopleje priporoča skrb za vaški studenec! Tudi železniška ograja v Špacelnih kriči in zdihuje!

Premogokop na Mirni daje naravnost izboren premog! Na šentrupertčane sem pa strašno hud! Vedno se bahajo, povsod hočejo trobiti prvo trobento — pri volitvah so pa sedaj v občinski zastop v vseh treh razredih zmagali liberalci. Ej, šnops in pa jeruš, ta dva da sta čiste dolenjske značaje! Vse, kar leze, se je v št. Rupertu pehalo za liberalce — čutiti je, da je tam dosti gnilega, marsikatero maloverno srce! Ker grem rad na božja pota, sem šel naprej na Žalostno Goro. Bilo je ravno porcijunkulo 18. t. m. Popoldne se je tam blagoslovila zastava mokronoške Marijine družbe. Kaj takega še nisem videl! V trgu je bil blagoslov, nič manj kot 10 družb je bilo zastopanih in z vsemi se je pobratila nova zastava. Kako lepo! Procesija na Goro se je velikansko razvila, prva zastava je bila že v cerkvi na Gori, zadnja še v trgu, do 1500 Marijinih hčerá se je zbralo. Taka slovesnost vžge, zažari globoko in daleč. O dekleta, držite se zvesto svojih zastav, naj vas sramote, naj zaničujejo — za Boga, za Devico Marijo rade trpite! Raje umrite, kot pa nezveste postati Marijini družbi. Po končanem opravilu so vesele hitele udeležke domov. Bile so pa zastopane: Sv. Trojica, št. Janž, Šmarjeta, Škocjan, Šent Peter, Šent Rupert, Mirna, Trebelno, Šent Lovrenc, Trebnje. Kumica je bila zastavi gospa županja Zupančič. Dolenjskim liberalcem, tudi onim v c. kr. službah, pa naj bode s tem povedano, da bo to ljudstvo pomedlo z njimi, kakor se naredi z gnilo krompirjevko na njivi. Pa še to sem zvedel v Mokronogu, da gospodje uradniki — pa le nekateri — občujejo z ljudmi, ki so zreli za Gradiško! Bilo bi dobro, če bi že enkrat višje oblasti vmes posegle! Med kaveljni so taki, ki se javno bahajo z nejevero! Kržičnikovo posestvo je kupil kontrolor Vencajz za 66.000 kron. Bo predrago! Radoveden sem, kako bo mokronoška občina volila. Kmetje, ali vam niso očitali nekje, da ste krompirjevci, pa ste rekli, da pridete odslej vsi volit. Boste držali besedo? Ali vam bodo še gospodovali liberalci, ki vas zaničujejo v dno duše? Ali se boste še pustili voditi od ljudij, katerih vera je slabija kot beraška srajca? Le pogledite na št. Rupert, tam so prodali kmetje svoje prepričanje in v lepi šentrupertski župniji vladajo sedaj liberalci! Ali boste kaj takega pripustili tudi vi? Ali bodo vam tudi vladali fantički, ki imajo strašno velika usta, pa še večji jezik, drugega pa nič? Bodemo videli! Izredno me je veselil pri Sv. Trojici napredek! Župnija se kar premlaja! Vrli gosp. kaplan Jakob Omahna je bil prestavljen, pa višji so ga še pustili na tem mestu! Prav, gospod je potreben! Marsikaj vem še; pa prihodnjič! Posebno bom vzel na piko krasno prenovljeno šolo v Mokronogu.

d **Vače.** Izjava. Ker si patentirani časnikarski lažnjivec ne more radi shoda v Vidrgi zaslužiti 400 K (reci:

štiristo kron), zato jih dam tudi onemu, ki dokaže, da je res, kar je liberalni dopisun iz Vač zadnje čase pisal žaljivega o meni in Jakopičevi hiši. Kar k meni naj pride z dokazi, pa dobi eno ali celo dve nagradi! Če mu za denar ni, naj si vsaj imena časnikarskega lažnjivca in brezčastnega človeka ne zasluži. Le na dan in ne skrivaj se za čenčanjem brez podpisa! — Fr. Majdič, beneficijant.

d **Vače.** Naš Orel je šel skoro polnoštevilo v nedeljo, dne 25. t. m., k predstavi v Moravče. Lepo je bilo videti mlade fante, ki so ponosno korakali čez trg ne meneč se za izzivanje in zabavljanje stranke stranišča. Blagajna je s tremi tovariši, ki spadajo sedaj v Glažarjev hlev, šel trobit svojo onemoglo jeto tačas v farovski kozolec. Ko je bila sokolska slavnost, so se pa naši dostojno vedli, pozneje tudi. Kje je olika in kje je ni, g. Blagajna? Kadar pride iz Amerike še kak denar po pošti ter bo kdo dejal, da plačuje liberalna posojilnica eno krono odstotkov več, ta se nesramno laže. Pač pa naša ljudska posojilnica še ni nikogar terjala za 100 ali celo 500 K, ki jih dobil ni. Torej liberalna blagajna nekaj stoka, Mars še ni dal nič, Martinčevka nič. Kaj bo? Pri naši posojilnici ni treba čakati po štirinajst in še več dni, predno zamore kdo kaj si izposoditi ali ven vzeti. V par dneh se dobi, če treba, tudi več tisočakov. Blagajna, to-le povej ljudem!

d **Griblje.** Dne 20. septembra sta prišla dva naprednjaka iz zloglasnega Gradaca: Janez Butala in Franc Kovačič v Juretovo gostilno v Gribljah ter sta se spravila na gospoda župana in mu očitala, da je klerikalec. Rekla sta, da ga bota dala v cajtenge, toda gosp. župan Tiče Zeljko je jako miren mož in zato jima je samo rekel: »Če cesarja dajo v cajtunge, zakaj ne bi mene!« Zmotila sta se vendarle, gospodu županu sta jamo kopala in — sama sta vanjo padla. Zoper njuno trditev, da bo Gangl pri volitvah zmagal (klobaso), gospod župan čisto nič ni ugovarjal. Zasmehovala sta ga, da s farji drži. Odgovor g. župana na to je bil: Duhovnik me je krstil, duhovnik me je v šoli učil, mi deli svete zakramente, in si samo želim, da bi tudi takrat bil duhovnik pri meni, kadar bo moja zadnja ura. Gribeljčani so lahko ponosni na svojega g. župana.

d **Loški potok.** Skupno sveto obhajilo kot obletnico svoje ustanovitve je imel preteklo nedeljo naš Orel. Kako taki prizori našemu ljudstvu kažejo namen te naše organizacije v drugačni luči, kot tisti zakotni politiki, ki bi naše vrle fante najraje uničili. Jezni, ker se sami ne morejo dvigniti od kozarca in kletve, obkladajo nas z vsemi lepimi priimki in najgroznejšimi prerokbami. Pa je že spak! Čim bolj nas uničujejo, tem več nas je. Naše vrste so vztrajne in se vedno množe. Vedno pristopajo novi člani, tako da bo naša četa štela kmalu 50 čvrstih fantov. Ponosni Dom s svojo telovadnico

nam omogočuje naš lep razvoj. Prijateljev tudi imamo, ki nas podpirajo pri nabavi orodja. Kmetijsko društvo je dalo 20 K, Posojilnica na Tabru 50 K, in drugi. Iskrena hvala! Eni so pa nasprotni — mala peščica le — ter pravijo, da so Sokoli. Pa nimajo ne srajce ne kučme sokolske. Oživijo se le bolj po noči, telovadnici imajo več in tudi sokolskih govornikov. Eni pravijo, da so Sokoli, drugi, da se Sokoli šele ustanovijo, je pa za načelnika križ. Je že smola! No, ti tiči nam v toliko koristijo, da se utrjuje in množi četa Orlov. — Predavanje je priredilo društvo »Tabor« preteklo nedeljo: Obmejni boji. Ustanovila se je moška podružnica »Slovenske Straže«. Sestavil se je odbor. Prihodnjo nedeljo pa priredi društvo tesačev predavanje: O pogodbah med delodajalcem in delavcem. Predava pravnik - strokovnjak. — Dekliška zveza nadaljuje v jeseni s čipkarskim tečajem. Društvenemu domu se prizida še en oddelek za sobo igralcev.

d **Jurjevici pri Ribnici** je dne 18. septembra dekan Dolinar blagoslovil novi gasilni dom in novo brizgalno ob veliki udeležbi gasilnih društev iz Dolenjevasi, Ribnice, Sodražice, Lašče, Dobropolj, Velikih Poljan in Sušja. Slavnost se je vršila v splošno zadovoljnost.

d **Iz Ambrusa.** V nedeljo, 11. t. m., smo imeli političen shod. Poročal je naš vrli poslanec g. Fr. Jaklič o draginji in njenih padarjih, govorilo se je o raznih gospodarskih zadevah in o delu v državnem zboru, nakar se je na poziv preč. g. Iv. Zavbija izrekla poslanecem S. L. S. soglasno zaupnica. — Dne 21. avgusta se je ustanovila živinorejska in svinjerejska zadruga za tukajšnjo občino. Za zadrugo je bilo veliko zanimanje, in to tudi po pravici. Tukaj se ljudstvo močno peča z rejo prešičev, da se ne govori sedaj o reji volov, ker je znano, da naš kmet ima le vola pred očmi. Prešiče za rejo pa nakupujejo drugod za drag denar, namesto da bi si jih doma zredili. S pomočjo zadruga se bodo, ako Bog da, razmere predrugačile v dobro kmetu. Kakor vsaka dobra stvar, tako ima pa tudi naša zadruga svoje nasprotnike, ki skušajo na vse načine z lažjo in obrekovanjem stvar preprečiti. Pošten gospodar, nikar se ne oziraj na besede takih nevednežev, ki vidijo svoj blagor in napredek le v kozarcu žganja. Saj so nasprotni vsaki še tako pametni stvari. Torej le pogum! Združimo se! V združenju je moč in napredek. — Dobili smo tudi novega gospoda učitelja. Govori se, da ni klerikalcem nič kaj prijazen. No, nam bo pač vseeno. Pregovor pravi: Kakor si eden postelje, tako pa leži. Naše ljudstvo je pošteno in verno. Kot tako bo pa znalo poskrbeti tudi za svoje pravice.

d **Dobropolje.** Tukajšnje slov. kat. izobraževalno društvo opominja tem potom vse one člane, kateri imajo izposojene knjige iz društvene knjižnice več kot en mesec, da iste takoj vrnejo. Ako je kateri knjigo izgubil ali poško-

doval, naj jo plača v knjižnici. Posebnih opominov se ne bode več pošiljalo. — Knjižničar.

d Dobrepolske novice. Onim starišem, kateri pošiljajo svoje otroke v sosedno vas Ponikve v mlin, se svetuje, naj malo bolj pazijo nanje. Kajti v tej vasi je mlin, v katerem je mlinar liberalen človek. Otrokom, ki čakajo v mlinu, bere in razlaga članke brezvernih listov. Dalje tudi izposojuje med mladino knjige in romane neke židovske bukvarne. Zatorej, stariši dobrepolski, pazite na svoje otroke! — Telovadnica in dvorana za Orle je skoraj gotova. Vsa čast gospodu Štihu.

d S Čateža. V zadnjem »Slov. Domu« je dopis iz Velike Loke, na katerega moramo odgovoriti, ker je preveč lažnjiv. Dopisnik pravi, da smo pri prejšnjih volitvah iz prvega razreda liberalne volivce pomedli in naše notri potaknili, ki niso še nikdar v prvem razredu volili. Prva laž. Volivci so bili vselej pisani po vrsti svojega davka, saj niso samo liberalci posestniki. Volivni imenik je bil vsakemu odprt, če bi bila kaka nepravilnost, stokrat bi se bili pritožili, a pritožbe od strani liberalcev ni bilo nobene. Dopisnik pravi: »Niti vinarja nismo prejeli od občine za požarno brambo in ga tudi ne bomo.« Druga laž. Dvakrat vam je že občinski odbor za požarno brambo dovolil podporo. Tudi milodare ste prosili po občini, oblezli ste tudi vse klerikalce; zdaj pa lažete: vse bomo plačali mi. To je tretja laž. Tudi mi pomagamo plačevati dolgove, ki ste jih vi naredili. Pravite: Mlekarno bi radi spravili občini na vrat. Četrta laž. Nikdar ni nihče tega mislil. Vsak pameten človek bo tudi vedel, da je to nemogoče. Mlekarna je zadruga zase, občina pa zase. Občinskih zadrug pa ni nikjer drugje kakor v glavah loških liberalcev. Pač pa je resnica, da so hoteli liberalci požarno brambo obesiti občini na vrat. Vsi vemo, kako so svoj čas lovili župana, da bi podpisal pravila požarne brambe kot župan, pa je bil previden in jih ni podpisal. Storil je čisto prav. Tisti podpis bi bil stal občino 5000 K. Ločani bi bili rekli: mi ne plačamo požarnega orodja, saj ni samo za nas. Koga drugega bi bila tovarna držala kakor občino? Dopisnik laže dalje: Naš župnik Povše se je tožaril dolgo časa. Seveda je mož propadel in moral je plačati okoli 2000 K škode. Peta laž. Župnik Povše se ni nič tožaril in stroškov ni plačal niti en vinar. Če pa se je moral tožariti šentlorenski župnik, kdo pa je kriv? Kdo je cestarja nahujkal, da sta šla kopat jarek, kateri je danes vsled ukaza višje oblasti zasut? Pojdite vprašat Janeza Bukovca na Mrzlo lužo, ki je moral plačati 50 kron kazni, ker se je ustavljal jarek zasuti. Dopisnik piše: Pri občinski seji predlaga, naj plača občina Povšetove stroške. Šesta laž. Povšetovih stroškov ni niti en vinar. Dopisnik bo rekel: sem se zmotil, mislil sem zapisati Oblakove stroške. Tudi tega ni nihče predlagal pri občinski seji. Župnik Povše je pri

tisti seji povdarjal: Da ne bodo po nepotrebnem naraščali stroški v tožbi, ki je med župnikom Oblakom in krajnim šolskim svetom radi sveta pred šentlorensko šolo, je župnik Oblak pripravljen, se z lepa poravnati in šoli vse dovoliti, kar želi. Povdarjal je izrecno, da bo župnik Oblak sam nosil svoje stroške. Temu je priča blizu dvajset občinskih odbornikov; seveda liberalna ušesa slišijo drugače. Nazadnje pa zavija dopisnik oči in pravi: Torej to so kmečki prijatelji! Pravijo, da se gre za vero, gre se jim pa le za to, da polnijo svoje nikdar polne žepe na stroške kmeta. Če hočete vedeti, kdo je kmečki prijatelj, pogledjte hranilnico na Čatežu. Poldrug milijon denarja je do zdaj prevedla in župnik je izdelal skoro vse intabulacije sam in zastonj. Kdo je kmečki prijatelj? Pogledjte mlekarno v Št. Lovrencu. Do leta 1907 že je izdelala za 100.000 K mlekarških izdelkov. Računi so vsem udom odprti, vsak se lahko prepriča, da je ves dobiček kmetov. Kdo je kmečki prijatelj? Pogledjte kdo je letos z motorjem skoro zastonj mlatil žito. Kdo je kmečki prijatelj? Ali je učitelj Potokar? Seliti se je moral v Banjaloko. Kaj mislite, koliko je za selitev naračunal? 2800 K naj bi plačala dežela za njegovo opravilo, ki morda ni vsa vredna 400 K. Ali je kmečki prijatelj Šlajpah z Velike Loke, ki je tudi pri tej čedni selitvi pomagal? Koliko stane voz od Št. Lovrenca do Velike Loke, pol ure je daleč? Šlajpah pa je računal 30 K. To se naj njemu plača iz deželne blagajne, iz kmečkih žuljev. Bog nas varuj takih prijateljev!

Notranjske novice

n Z Vrhpolja. Na Selu pri Vrhpolju je umrla mlada žena Jozefa Cerar, domače Primčeva Pepa na porodu. Bila je 13 let cerkvena pevka na Vrhpolju. Njen močni in lepi alt je hvalil vsak, ki ga je slišal. Lansko leto na kvaterno nedeljo je bila prvič na oklicih, letos ob sorej so jo pokopali. Ubožica gotovo ni slutila, da ji bo usojeno tako kratko zakonsko življenje. Bog bodi milostljiv njeni duši!

n Od Pivke. Orel v Št. Petru na Krasu vzletel bo v kratkem v javnost kot odsek »Katoliškega izobraževalnega društva«. To veseli vse dobre in poštene Št. Peterčane, da hočejo vrli mladeniči se javnosti pokazati kot vedno poštene, katerim je res mar za izobrazbo duše in telesa. Boli seveda napredne Sokole, saj napadajo naše mladeniče na ulicah, v gostilnah, v delavnicah in seveda tudi svojem časopisju. To ravnanje nasprotnikov pa nam prav pride. Poznamo saj njih izobrazbo. Z zmerjanjem pa bodo dosegli, da ne bodo samo sedanji stanovitni ostali, temveč bo marsikdo, ki sedaj še od strani ogleduje ta boj med

našo mladino odločil se za Orle. — Kako se zglašajo mladeniči za Orle. Popolnoma prostovoljno, še nobenega se ni sililo. Tudi tacihi ne marajo, katere bi se moralo le še siliti v naše društvo. Da bi pa kurat Abram kedaj obdeloval kako mater ali očeta, da mora dati k Orlom svojega sina in da bi ga pri tej agitaciji vrgli skozi vrata, je pa prav gola laž. Prvič noben posestnik v celi veliki občini Št. Peter ni tako surov, da bi kaj takega storil. Take olike so zmožni mogoče zavedni naprednjaki; s takim ima pa omenjeni gospod tako malo opraviti, da še prilike nimajo svoje olike pokazati. Drugič je pa vsak mladenič, preden je postal Orel, bil že ud »Kat. izobraževalnega društva«. — Občinski odbor v Št. Petru je v svoji seji dne 19. t. m. imenoval zaradi mnogih zaslug za občino častnim članom sledeče gg.: dr. Ignacija Žitnika, državnega in deželnega poslanca, bivšega kurata v Trnju, Alojzija Železnega, sedaj župnika v Ihanu, župana Matija Penko in nadučitelja v p. Mihaela Kalan.

n Idrijske novice. — Idrija. V nedeljo 25. t. m. je priredila tukajšnja katoliška družba svojim k vojakom odhajajočim članom lep poslovilen večer s predavanjem in petjem. Prireditelj se je vršila v hotelu pri »Didiču«. — Dr. Tuma iz Gorice je osrečil naše mesto s svojo navzočnostjo. Pretečno soboto, 17. septembra zvečer je predaval mlademu naraščaju soc. demokratov. Da je ob tej priliki po stari navadi zabavljaval čez cerkev in duhovnike, to se razume. Drugi dan pa je imel dr. Tuma javni shod. Govoril je o draginskih razmerah. In veste kdo je kriv vse draginje? Po mnenju dr. Tume klerikalci, ki glasujejo za carino na žito, živino, da s tem branijo naše kmečko ljudstvo pred gospodarskim propadom.

Iz raznih krajev

Goriško. Duhovske vesti na Goriškem. G. Hektor Delfabro, član »Avguštinca« na Dunaju, je imenovan namesto g. Al. Fogarja, ki je odšel kot profesor verouka na gimnazijo, za glavnega prefekta v Malem semenišču. Obenem je isti gospod imenovan za odstopivšim g. Fogarjem za suplenta dogmatike v Centralnem semenišču. — G. Anton Plesničar, župnik na Lokvahi, je investiran za župnika v Kožbani. — G. Leopold Cigoj, kaplan v Dornbergu, je imenovan za župnega upravitelja na Lokvah. — G. Mihael Toroš, novomašnik, je imenovan za kaplana v Dornbergu.

Koroško. Velika nesreča. Dne 20. septembra se je na postaji državne železnice Rottenmann dogodila ena največjih nesreč, kar se jih je zadnja leta dogodilo na avstrijskih državnih železnicah. Dva brzovlaka, št. 101 in št. 102, sta trčila skupaj, ko so potniki

spala. Učinek je bil strahovit. Mrtvih je sedem oseb, 11 je težko, 19 lahko ranjenih. Ponesrečenci so večinoma iz brzovlaka, ki je vozil iz Pontafila na Dunaj. Dva mrtveca še niso spoznali, pet ostalih mrtvecev so poštni in železniški uradniki. 19 lahko ranjenih so s pomožnim vlakom prepeljali na Dunaj. Oba ponesrečena brzovlaka sta vozila s hitrostjo 60 kilometrov na uro, eden v smeri Selzthal, drugi v smeri St. Michael. Ko sta strojevodja opazila, da vozita na enem in istem tiru, je bilo že prepozno. Pri katastrofi sta bila razbita oba stroja, vsi prednji vozovi, le zadnji vozovi so ostali nepoškodovani in so se potniki v teh vozih samo prestrašili. Z brzovlakom se je peljal tudi podpredsednik državnega zbora gosp. poslanec Pogačnik, ki je sicer dobil nekaj poškodb, vendar je bil hujše nesreče obvarovan.

Štajersko. Dne 8. t. m. je slavil St. Ilj svoj dan. Otvorjen je bil na tej za Slovenstvo sploh važni postojanki »Slovenski Dom«. Tisoče zavednih Slovencev je pohitelo v St. Ilj, da pokažejo vrlim šentiljčanom, da se Slovenija zanima za svoje brate ob meji ter jim hoče stati na strani v njihovem svetem boju. Iz Ljubljane je vozil posebni vlak. Nad 100 Orlov v kroju se je udeležilo lepe slavnosti. Pozdravil je došle goste na kolodvoru deželni odbornik g. Frejham, pred Domom pa vrli župan šentiljski g. Thaler. Po blagoslovljenju Doma je govoril deželni poslanec in odbornik profesor Evgen Jarc, ki je v svojem navdušenem govoru bodril štajerske obmejne Slovence k neustrašenosti in zvestobi do Slovenije. Popoldne se je vršila pod vodstvom Zvezinega načelnika g. Vojteha Jeločnika javna telovadba Orlov, ki je sijajno izpadla. Med tem, ko so se Slovenci navduševali v Domu za svojo rodno zemljo, pa so se pripravljali Nemci v Südmarkhofu k surovinam. Zverinsko tulenje protestantskih Nemcev ni motilo Slovencev, ki so po končani slavnosti odkorakali na kolodvor. Vrnili so se nazaj v svoje kraje polni lepih spominov. Surovost Nemcev bodo tembolj utrdile Slovence v ljubezni za obmejne brate ter jih navdušile, da naj i odslej s podvojeno močjo in požrtvovalnostjo delajo za »Slovensko Stražo«, ki je ta dan prvič pokazala, da njeno delo bogate sadove rodi.

Prodaja konj v Beljaku. Oskrbovalna komisija c. kr. trenske divizije št. 3 v Gradcu naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da bo dne 4. oktobra t. l., dopoldne prodala na živinskem sejmšču v Beljaku po licitaciji 400 odbranih konj proti plačilu cene v gotovini in kolkovne pristojbine ter triodstotne kupnine za deželni in krajevni ubožni zaklad za uboge.

Celovec dobi realno gimnazijo.

Kupite le vžigalice: „O korist obmejnim Slovincem“

ČEBELARJEM.

Čebelarjem naznanjamo, naj se nikar ne zanašajo na brezdavčni kristalni sladkor, za katerega so prosili čebelarско društvo, marveč naj hitro sami kupijo kristalni sladkor in nakrmijo čebele, da ne bo prepozno. Finančno ministrstvo je namreč dovolilo avstrijski zvezi čebelarskih društev samo 300 meterskih stotov brezdavčnega sladkorja, pomešanega s 4 odstotki peska in 1 odstotek žaganja. Koliko potem pride na Kranjsko, si lahko mislite, — namreč skoraj nič.

Dobre knjige

Kako naj se pišejo zasebna pisma. Obrazci rodbinskih, prijateljskih, voščilnih, sožalnih, opominjevalnih, snubilnih in drugih pisem. Sestavil Janko Dolžan. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani. Cena 1 K 40 h, vez. 2 K. — Mnogokrat pride priprost človek v zadrego, kadar mora poleg raznih svojih opravkov pisati tudi pisma. Zato je gotovo koristno, da je izdala »Bukvarna« imenovano knjigo, v kateri najdeš obrazce raznih pisem, potrebnih za zasebno življenje. Po teh obrazcih, ki so prirejeni za razne prilike in slučaje, bo lahko vsakdo brez truda in izgube časa posnel in sestavil pravilna rodbinska, prijateljska, voščilna, sožalna, opominjevalna, snubilna in druga pisma. Z dovršenim pismom si najlažje pridobimo prijateljstvo in naklonjenost ljudi, ki nam mnogokrat pomagajo, da se srečno prerijemo do zaželenega cilja. Kdor torej še ni več dovršenega dopisovanja, temu naj bo v pomoč in navodilo ta knjiga, ki je najboljša te vrste in obsega veliko izbiro vsakovrstnih pisem. Kdor bo prebral večje število takih dovršenih pisem ter skušal po njih sestavljati liste za svoje dopisovanje, ne bo delal tega brez uspeha, kajti navedil se bo prejalislej, da bo znal tudi sam brez pomoči obleči svoje misli v lepe besede in dovršeno obliko. Knjiga je torej prav dober pripomoček k priučanju spretnega dopisovanja. Naroča se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani, v knjigarni »Ilirija« prej Karol Florian v Kranju in pa v knjigarni I. Krajec nasl. v Novem mestu.

Andrej Žmavc, Kmečka posojilnica. Knjiga je posvečena predmetu, ki je za razvoj in procvit malega kmetijskega gospodarstva prevelike važnosti. Pisatelj, ki je v tem oziru strokovnjak, je do sestave knjige privedla odkritosrčna ljubezen do kmečkega ljudstva.

Delo obsega najvažnejša in najtočnejša pravila kmečkih posojilnic po Ralfeisnovemu načinu in bo zelo dobro služila vsakomur, ki se želi natančneje seznaniti s pravičnim poslovanjem podobnih zavodov, uslužbencem in čla-

nom posojilnic je pa naravnost nena- domestljiv vademekum. — Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani in stane 1 K.

Za kratek čas

Zdravnikov ukaz. Ko je francoski kralj Ljudevit XV. nekoč bolan bil, ni hotel zdravil zavžiti. — »Jaz Vam ukažem,« pravi njegov zdravnik. Kralj ga debelo pogleda rekoč: »Vi meni ukazujete!« — »Da, Velikanstvo, danes Vam jaz ukazujem, zato, da nam bote Vi še dalj časa mogli ukazovati!«

Dober odgovor. Neko zelo izobraženo gospo vprašajo, zakaj vedno nogovice plete in srajce šiva, ko vendar to ni opravilo za izobraženega človeka, ampak knjige. Nato pravi gospa: »Že večkrat sem slišala, da je bukev veliko preveč, nikdar pa še ne, da je srajce ali nogovice preveč!«

Samo jedna metoda je, da se zamore odpraviti **kongestija**, pritisk krvi v glavo, ki je sledeči: Uredi svojo prebavo! Slaba prebava se ne more odpraviti na bolj rahel, prijeten in stalen način, kakor se to zgodi z rednim zavživanjem naravne **Franc Jožef-ove** grenčice (vsak dan pol kozarca na tešče). Franc Jožef-ova grenčica je prikladna posebno pri slabi prebavi, provzročeni vsled oslabelosti črevesa. Od zdravniških avtoritet priporočena v več kot 1000 izpričevalih kot izvrstno, lahko in brezbolestno odvajalno sredstvo. 25

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Brno, dne 21. sept.: 15, 23, 62, 73, 40.
Linc, dne 24. sept.: 30, 82, 50, 33, 51.
Trst, dne 24. sept.: 23, 50, 8, 3, 76.

Tržne cene Gospodarske Zoeze za 100 kg. Ljubljana

V Ljubljani, dne 27. septembra 1910.

Deželni pridelki:	Cena		Zliva, meso	Cena	
	K	v		K	v
Pšenica	22	30	Ziva vaga:		
Rž	16	—	Goveda pitana ..	80	—
Ajda	14	40	Teleta teška ..	118	—
Jecmen	11	50	Teleta mala ..	105	—
Oves	10	00	Pradla	144	—
Proso belo	10	40	Kostrni	106	—
Proso rumeno ..	15	—			
Koruzna stara ..	14	80	Kuretnina in drugo:		
Koruzna nova ..	14	—			
Leča	25	—	Maslo kuhano ..	290	—
Grah	20	50	od K 200— do ..	—	—
Laneno seme ..	37	40	Maslo surovo od ..	290	—
Gratiča	20	40	K 200— do ..	—	—
Domača detelja ..	80	—	Slanina sveža ..	170	—
Gorenjska repa ..	27	—	(špeh)	—	—
Pizol Riončan ..	27	—	Slanina preka-	180	—
Pizol Prepelčar ..	24	—	jena	194	—
Pizol Mandalon ..	20	—	Mast svinjska ..	100	—
Cebula	9	50	Loj	9	—
Krompir	5	—	Jajca 100 kos ..	1	40
Zelje sveže	5	—	Pilanci	1	60
Zelje kislo brez ..	9	—	Golobi	3	50
soda	8	50	Raca	6	—
Repa sveža	10	—	Gos	—	—
Repa kisla brez ..	10	—			
soda	19	—	Kolonijalno blago		
Brinje	72	—	na debelo		
Kumna	—	—	Riž Rangon od ..	81	—
Oreh	—	—	K 25— do ..	—	—
Gobe suhe	260	—	Kava Santos od ..	294	—
Jetlice	—	—	K 200— do ..	56	50
Zelod	—	—	Sladkor	27	50
Smrekovi storži ..	4	60	Petrolej	—	—
Seno	4	—			
Slama	4	—			
Stelja	3	—			